

A photograph of a man and a woman in a library or study. The man, with a beard and balding head, is leaning over the woman, looking at an open book. The woman, with dark hair, is sitting at a desk with several open books and a bowl of snacks. She has a thoughtful expression, with her hand near her chin. The background is filled with bookshelves and warm lighting.

Willy Russell
Educating Rita

**(Saj se
trudim,
profesor!)**

Janez Hočvar Rifle
Mojca Funkl
režija:
Vinko Möderndorfer

WILLY RUSSELL

"SAJ SE TRUDIM, PROFESOR!" (*Educating Rita*)

Po izboru umetniške voditeljice Teatra komedija BTC
igralke Polone Vetrih

Igralca:

Profesor FRANK..... Janez Hočevar Rifle
RITA..... Mojca Funkl

Režija..... Vinko Moderndorfer
Prevod..... Jan Jona Javoršek
Scenografija..... Vasilija Fišer
Kostumografija..... Alenka Bartl
Glasbeno oblikovanje..... Darja Hlavka

Izvršna producentka..... Mojca Hrženjak
Šepetalka..... Dominika Zver
Luč in ton..... Srečko Brezovar
Tonski mojster..... Jure Culiberg
Garderoba in maska..... Mihaela Majcen
Fotografija..... Miha Fras
Grafično oblikovanje..... Ivo Koritnik, Matjaž Ferenc
Lektor gledališkega lista..... Jan Jona Javoršek
Snemanje TV spota..... TV Paprika
Snemanje v NUK Ljubljana, velika čitalnica

Produkcija: Teater komedija BTC, sezona 2004/2005

Kje pa imate gledališče?

Sliši se kot pravljica. Lord Glyndeburne se je zagledal v očarljivo primadono, ki ga je po dolgotrajnem dvorjenju uslišala in se z njim poročila. Primadona je postala lady Glyndebourne, umetnica z zelo napornim urnikom predstav in koncertov po vsej Evropi. Lordu Glyndebournu ni bilo po volji, da je njegova soproga potovala in prepevala po svetu, želel si je, da bi bila lepo doma na posestvu, kjer bi sprejemala goste, hodila z njim na ježo, urejala cvetje in prirejala čajanke. Seveda bi lahko tu pa tam tudi kakšno zapela: bila bi v ponos soprogu in v okras graščini. Toda soproga je bila imenitna umetnica in se ni hotela pokoriti možu. Zaradi ljubega miru pri hiši (oziroma graščini) se je sprog odločil in ob dvorcu zgradil opero. Naj jo ima pri roki in se napoje po mili volji, samo da bo doma, si je mislil. Kmalu je bila opera zgrajena. Ta čudovita lesena in kamnita zgradba, ki stoji ob čudovitem parku ob jezeru, je še dandanes v ponos in veselje vsem ljubiteljem umetnosti in narave. Še danes se vsako poletje na posestvo zgrinjajo številni ljubitelji opere, ki pridejo poslušat najslavnejše umetnike. Med odmori, ki so ponavadi zelo dolgi, se gostje sprehajajo ob jezeru ali pa si na okoliških travnikih privoščijo pastoralne večerje. Lord Glyndebourne se je zelo motil, ko je mislil, da je opero zgradil samo za svojo soprogo: Glyndebourne je še danes ena najimenitnejših, najdražjih in najbolj priljubljenih opernih hiš na svetu.

Družina je imela tudi otroke, ki so se seveda zelo navezali na gledališče, včasih pa so se v njem tudi igrali. Nekoč so bili otroci z Glyndebourna povabljeni na čajanko k vrstnikom na sosednji grad. Ljubeznivi gostitelji so jim ponosno razkazali svoje cvetlične nasade, paviljone, knjižnico, kapelo, grajski stolp in konjušnico. Ko so sedli k čajanki, pa so otroci z Glyndebourna vprašali gostitelje: »Oprostite, kje pa imate opero? Nam jo lahko pokažete?« Zgodba se bo nekoč gotovo ponovila, samo da morda ne skozi otroška usta. Bolj ko po petih letih delovanja Teater komedija BTC postaja ena od prepoznavnejših oblik življenja mesta BTC City, bolj je verjetno, da bodo obiskovalci tega mesta, ko bodo prihajali v podobne centre drugod, ljudi spraševali, kje lahko najdejo njihovo gledališče. In ljudje bodo začudeno zmajevali z glavami in spraševali: »Kakšno gledališče? Za božjo voljo, to je vendar trgovski center! Da niste mogoče zašli?!«

Polona Telciš.

O učiteljih in učencih

Willy Russel (1947) je v nekaterih stvareh čudno podoben junakinji igre *Saj se trudim, profesor!* Tudi on prihaja iz delavske družine, tudi on se je rodil v delavskem predmestju Liverpoola in tudi on je bil najprej frizer in se je ob delu poskušal ukvarjati z literaturo. Vedno je verjel, da izobrazba ponuja pot iz brezbarvnega, praznega vsakdana preprostih ljudi nižjih slojev. Njegova Rita se zelo dobro zaveda, da obstaja zanimivo, svobodno življenje »tam zunaj«, življenje dobre družbe, zanimivih pogovorov, zanimivega dela, kulture, umetnosti in literature, ki ji ni dostopno, ki se ji zdi »brez zveze«, ker ga ne razume: to je svet, ki ga lahko vidi na televiziji, preden zamenja program, in ki ga živijo študentje, ki so se ji vedno zdeli snobovski. Samo da se Russel zelo dobro zaveda razlike med pravo in formalno izobrazbo, med kulturo in kulturaštvom: prav zato se je tudi sam odločil za dramatiko in po prvih uspehih v sedemdesetih postal svetovno znan. Govorjeni jezik se mu zdi bolj pristen in neposreden, medtem ko je bila zanj literatura v prozi vedno nekaj, kar si lahko srednje izobraženi ljudje srednje inteligence iz srednjega družbenega razreda zavijajo okrog oči kot barvast celofan, da ne vidijo, kako prazen je njihov svet. In podobno je tudi formalna izobrazba lahko nekaj, kar nas zaslepi, kar nas naredi manj pristne, manj človeške. Russel, ki je vrsto let delal kot profesor, pa je vedno izrazito človeški. Njegove igre se ukvarjajo s pravimi, živimi človeškimi usodami, polnimi žalosti, obupa in

seveda smeha. Najbrž sta prav zato njegovi najbolj slavni igri, *Shirley Valentine* (Liverpool, 1986, v Sloveniji 1999 v Teatru komedija BTC s Polono Vetrlih v glavni vlogi) in *Saj se trudim, profesor!* (izvirni naslov *Educating Rita*; London, 1979) dosegli takšno priljubljenost po vsem svetu, po obeh igrmah pa sta nastala tudi izredno uspešna filma (v filmski različici *Educating Rita* po avtorjevem scenariju sta igrala Michael Caine in Julie Walters, režija Lewis Gilbert, Velika Britanija 1983).

In tudi zato je v Russlovih igrmah vedno tudi nekaj grenkobe. Ko se hoče Rita dokopati do znanja in izobrazbe, skoraj zapade kulturaštvu. Njen profesor Frank pa noče sprejeti spakljivega govorjenje o nepomembnih modnih muhah, ki človeštvo zastruplja od začetka civilizacije in je vedno enako prazno, pa naj gre za literarne, športne ali prave modne muhe. Še več, pod vplivom tega druženja Frank polagoma tudi pri sebi opazi enake napake: njegov večni pesimizem in zavračanje vrednosti življenja ter lastne umetnosti je prav tako samo prazna, vzvišena, cinična drža, ki v resnici skriva nekaj drugega: globoko razočaranje nad samim sabo.

Rita je še na začetku življenjske poti in zdi se ji, da bi še lahko našla pot do življenja, ki bi ga bilo vredno živeti. Zato pa je Frank to fazo mladostnega optimizma, ko se je imel za pomembnega pesnika, že pred leti utopil v alkoholu. Zanj sta mladost in

optimizem postala nedosegljiva. *Saj se trudim, profesor!* je tudi zgodba o grenkem razočaranju moškega, ki se je vdal v monotono usodo, zraven pa na skrivaj upa, da tudi zanj še ni prepozno. Vozel med Rito in Frankom, ki drug drugemu predstavljata rešitev, pa se lahko razveže samo na en način; kajti znanje je mogoče posredovati, mladosti pa ne, in dober učitelj doseže največ, ko ga učenec ne potrebuje več. »Včasih je študent najboljši učitelj,« je zapisal Willy Russel. Čeprav se Frank ne more približati Riti v mladosti, zdravju in optimizmu, čeprav je od vsega začetka jasno, da ga Rita ne more rešiti z mladostjo in da ga ne bo rešila z ljubeznijo, se vendar od nje (in od njiju) naučimo, koliko so vredne na videz majhne stvari v življenju, zaradi katerih je vredno živeti vsak trenutek. To je sicer grenka resnica, ampak Willy Russel jo zna povedati skozi smeh. Tudi najboljša čokolada je v resnici grenka.

Jan Jona Javoršek

KONGRESNA DVORANA MERCURIUS

Ljubljana, Šmartinska 152

informacije: 585 14 32, e-mail: teater.komedija@btc.si

Prodaja vstopnic: Kompas BTC-dvorana A/pt. tel. 520 69 00,

Cankarjev dom tel. 241 72 99

www.btc-city.com

TELEMACH

Izberite svet doživetij